

Konferencijos

Apie šeštąją bienalinę EASA konferenciją

2000 m. liepos 26–29 d. Krokuvoje vyko Europos socialinių antropologų asociacijos (EASA) šeštoji bienalinė konferencija. Jos tema „Įveikiant kategoriškas ribas: religija kaip politika, politika kaip religija“ (Crossing Categorical Boundaries: Religion as Politics/Politics as Religion).

Konferencijos mokslinio komiteto (Gerd Baumann, Joan Bestard-Camps, Michał Buchowski, Hasting Donnan, Marian Kempny, Grażyna Kubica-Heller, László Kürti, Zdzisław Mach, Martine Segalen) nuomone, pateikta konferencijos tezių leidinyje*, antropologinius tyrimus siekta plėtoti nuo „čia pat esančios socialinio gyvenimo dalies“ į atskiras jos sritis: giminystę kaip priešpriešą ekonomikai, ekonomiką kaip priešpriešą simbolizmui, religiją kaip priešpriešą politikai ir baigti „plačios skalės fenomenu“, kolonializmu ir šimtmetiniu nacionalinių valstybių pasauliu, misionierių ekspansija ir atgimstančiais kultais, racionalistiniu sekuliarizmu ir fundamentalistiniais kontrajudėjimais, laisvosios rinkos globalizacija ir identiteto politika. Visi šie „plačios skalės judėjimai“ atrodo be reikalo migloti kaip likusios neišaiškintos kategorijos. Todėl šios kategorijos turi būti naudingai apgalvotos atskirose socialinėse srityse. Konferencijos tikslas – apmąstyti šias kategorijas; apmąstyti ekonomiką kaip giminystę, simbolizmą kaip jėgą, racionalumą kaip religiją. Ypač akcentuoti religijos klausimai. Atkreiptas dėmesys į Krokuvos ir platesnio regiono kultūrinį pliuralizmą, į vi-

sas etnografijos ir antropologinės minties tradicijas ir jų poveikį mūsų praktikai.

Ši problematika ir tematika susilaukė rekordinio dalyvių susidomėjimo. Konferencijoje buvo nagrinėti įvairiausi klausimai: darbas vyko daugiau negu penkiose dešimtyse sekcijų, kur buvo perskaityta per keturis šimtus pranešimų.

Plenariniame posėdyje „Centrinė Europa kaip periferija“ diskutuota apie Centrinės Europos sąvoką, jos sampratą, ribų istoriją, įvairias šios sąvokos, sampratą reikšmes. Ypač akcentuota Centrinės Europos kaip Europos periferijos pozicija. Zdzisławas Machas teigė, kad reikia nuosekliai tyrinėti, saistyti įvairias šio regiono tradicijų ribas, kad suprastume dabartinės kultūros ir identiteto dinamiką Centrinėje Europoje (op. cit. p. 3). Pranešimuose apžvelgta, kaip politinė kalba formuoja ribas Centrinėje Europoje; aptarti postsocialistinės transformacijos, Europos Sąjungos didėjimo procesai, aukštosios kultūros poveikis Centrinės Europos tradicijoms. Nagrinėta orientalizmo įtaka kuriant „naujus kitus“ Europoje ir „kitą Europą“. Kalbėta apie postsocialistinių šalių „grįžimo į Europą“ įvaizdį, jų ryšį su „Vakarais“.

Antrajame plenariniame posėdyje „Pilietinė visuomenė ir religinės mažumos“ koncentruotasi į abiejų sąvokų problemišką supratimą. „Civilinės visuomenės“ įvairūs apibrėžimai egzistuoja priklausomai nuo ideologijos, laiko, vietos ir ribų. Analizuoti procesai, nubrėžiantys ribas tarp šių dviejų sąvokų, jų panašumus ir variacijas skirtingose politinėse kultūrose bei istorijose. Šios kategorijos pabrėžia universalumą tarp individualaus ir kolektyvinio, personalaus ir visuomeninio. Gilintasi, kaip „religinės mažumos“ veikia „civilinę visuomenę“. Nagrinėti žydų Europoje

* *Crossing Categorical Boundaries: Religion as Politics/Politics as Religion*. 2000. Book of Abstracts. 6th Biennial EASA Conference, Kraków: European Association of Social Anthropologists, Jagiellonian University.

atvejai, „Religijos privatizavimo problemos“, religiniai judėjimai.

Trečiajame, jaunujų mokslininkų, ple-nariniam posėdyje visų dėmesys krypo į doktorantų tyrimus, jų galimybes savo darbuose lauko tyrimų duomenimis parodyti religijos vietą. Debatai vyko apie „religijos“ kategoriją; buvo žvelgiama į politiką, giminybę ar ekonomiką, norint suprasti religiją. Kalbėta apie religijos vietą dabartiniuose socialinės antropologijos tyrimuose. Paliestas religijos ir kitų socialinio gyvenimo kategorijų ryšys. Buvo nagrinėti atskiri Pietų Kalifornijos ir Centrinės Slovakijos atvejai apie „kito“ pateikimą, Mozambiko „kultūros“ kaitos pavyzdžiai, lenkų religijos simboliai, moterų religingumas žydų bendruomenėje Belgijoje, religija ir visuomenės kaita.

Diskusijoje „Sekuliarizmas: personalinės vertybės ir profesionalūs vertinimai“ aiškintasi, koks plyšys yra tarp „mūsų“ sekuliarizmo ir „jų“ religijos; analizuota dabartinio pasaulio religija. Atvirame susirinkime „Socialinė ir kultūrinė antropologija Centrinėje ir Rytų Europoje“ Lásló Kürti aptarė keletą svarbių kritinių klausimų apie „antropologiją namie“, apie lauko tyrimų metodus ir antropologijos teoriją Rytų Europoje; dalytasi kitomis Rytų Europos etnologijos ir antropologijos mokslinių tyrimų metodikos problemomis.

Visoje konferencijoje daug dėmesio skirta Centrinės ir Rytų Europos aktualioms. Atskirose sekcijose buvo nagrinėti patys įvairiausi klausimai. Plačiai aptarinti įvairiausi politikos ir religijos aspektai, valstybės ir jų ribos, Europos ribos, Balkanų problemos, karas ir genocidas, identitetas, migracija, tautinės mažumos, lyginamosios civilizacijos studijos. Gilintasi į tai, koks kultūros ir ekonomikos ryšys Europoje, nagrinėta teisė, tradicinė medicina, menai, papročiai, šeimos verslai. Kalbėta vaikų ir vaikystės antropologijos, feminizmo ir kitomis temomis.

Šioje EASA konferencijoje Auksuolė Čepaitienė skaitė pranešimą „Primordializmo rekonstrukcija: Lietuvos atvejis“ (The Reconstruction of Primordialism: a Lithuanian Case) sekcijoje „Apmąstant primordializmą: giminybę, religiją ir etniškumą dabartinio nacionalizmo formavimesi“. Autorė dalyvavo sekcijos „Kultūra ir ekonomikos vystymasis Europoje: teorijos ir praktikos tyrinėjimai“ darbe su pranešimu „Tradicinė tekstilė ir ekonomikos vystymasis: lietuvių grupės Latvijos pasienio regionuose“ (Traditional Textiles and Development: Lithuanian Groups in Latvian Border Regions).

Vida Savoniakaitė

2000 m. Lietuvos etnologų konferencija „Etninė kultūra XX a. pabaigoje“

2000 m. lapkričio 9 d. Lietuvos istorijos institute vyko šio instituto Etnologijos skyriaus organizuota konferencija (organizacinio komiteto pirmininkas P. Kalnius, nariai A. Čepaitienė ir V. Tumėnas) „Etninė kultūra XX amžiaus pabaigoje“. Konferencijos rengėjai puoselėjo idėją dalyvaujant įvairia etnokultūrine veikla

užsiimančių institucijų atstovams aptarti dvi problemas: 1) etninės kultūros ir jos tyrinėjimų būklę XX amžiuje; 2) atviros pliuralistinės visuomenės bei globalizacijos proceso metamus iššūkius etnei kultūrai ir dėl to neišvengiamus jos tyrinėjimo pokyčius bei perspektyvas. Atidarant konferenciją sutelkti dėmesį į antrosios

grupės reiškinius būsimose diskusijose kolegas ragino ir V. Milius bei P. Kalnius.

Nors konferencijoje pranešimus skaitė 20 pranešėjų, atstovaujančių 13 mokslo ir kultūros institucijų, vis dėlto antrajai problemai priskirtinus klausimus ryžosi gvil-denti mažesnė dalis pranešėjų. Jonas Mardosa (VPU) perskaitė pranešimą „Apie ikirikriščioniškąją kultūrą XX a. krikščioniškojoje kultūroje“, Petras Kalnius (LII) – „Etninės kultūros funkcionavimo posovietinėje visuomenėje ypatumai“, Venantas Mačiekus (VU) – „Lietuvių paprotinės teisės normų raida sovietiniais metais ir posovietiniu laikotarpiu“, Aušra Simoniukštytė (VU) – „Čigonų etnokultūros tyrinėjimo problemos“. Vacys Milius (LII) pranešime „Lietuvių išėvijos etninės kultūros tyrinėjimai“ bei Ramūnas Trimakas (VU) pranešime „Alternatyvinė medicina Lietuvoje: tradicinių gydymo būdų transformacijos miestietiškoje kultūroje“ stengėsi aprėpti abu minėtus etnokultūrinių reiškinių aspektus.

Didesnė pranešimų dalis buvo konkrečiomis etninės kultūros temomis. Stasys Šimaitis (ŠU) skaitė pranešimą „Žmogus ir visybinės struktūros Lietuvos Žiemgalos ir Šiaurės Lietuvos kultūroje V amžiuje – XX a. pabaigoje“, Regina Tamošiūnaitė (ŠAM) – „Profesionaliosios dailės santykis su etnine kultūra“, Libertas Klimka (VPI) – „Mėnulio kalendoriaus reliktai lietuvių etninėje kultūroje“, Alfonsas Motuzas (VDU) – „Lietuvos Kalvarijų kryžiaus kelių apeiginiai papročiai: tradicija ir dabartis“, Irma Šidiškienė (LII) – „Tautinio rūbo kūrimo prieštaros XX a. pabaigoje“, Irena Regina Merkienė (LII) – „Pirštinės Latvijoje ir Lietuvoje XX a.: tradicijos savitumai“, Vida Savoniakaitė (LII) – „Dabarties tradicija ir neprofesionalioji tekstilė“, Dalia Bernotaitė-Beliauskienė (LDM) – „Metelių apylinkių audiniai XIX a. pab. – XX a.“, Vytautas Tumėnas (LII; jo pranešimą perskaitė Žilvytis Šaknys) – „Lietuvos kaišytinių juostų ypatumai“, Janina Morkūnienė (LII) – „Odinin-

kystė: išdirbimo technologijų kaita XX a.“, Laura Kazlauskienė (LII) – „Lietuvos kalinių buitės ir bendravimo kultūra“, Ilona Burinskaitė (VDU) – „XX a. pabaigos medinių koplytelių architektūra“, Elvyra Usačiovaitė (KI) – „Lietuvių liaudies ornamentų simbolikos tyrimai“, Linas Jašinauskas (VPU) – „Žemaičių dvasinės kultūros bruožai VI–XII amžiais (XX a. tyrinėjimų duomenimis)“.

Konferencijos pabaigoje plačiau buvo diskutuota dėl A. Motuzo pareikštų samprotavimų apie tradicinės ikirikriščioniškosios kultūros (ypač dainuojamosios tautosakos) ryšių ir sąveikų su XIV a. į Lietuvą atėjusia krikščionybe. Šiuo klausimu savo nuomonę išsakė A. Vyšniauskaitė, I. R. Merkienė, Ž. Šaknys, P. Kalnius, A. Čepaitienė, E. Usačiovaitė. Dauguma pasisakiusiųjų motyvuotai kritikavo A. Motuzo lūpomis perteiktą kai kurių žymių Vakarų teologų mintį, jog didelė dalis liaudies dainuojamosios tautosakos pavyzdžių atsirado krikščioniškosios bažnytinės muzikos įtakoje. Diskusijos dalyviai atkreipė dėmesį į tai, kad šių dviejų kultūrinių reiškinių sąveika skirtingai rutuliojosi Vakarų Europos šalyse, priėmusiose krikščionybę prieš keliolika šimtmečių ir kitaip, – Lietuvoje, priėmusioje ją tik prieš 600 metų. P. Kalnius siūlė tokią diskusiją pradėti „Liaudies kultūros“ žurnale. Jo vyr. redaktorė Dalia Rastenienė savo ruožtu paragino konferencijos dalyvius ne tik šiuo, bet ir kitais, ginčų keliančiais klausimais diskutuoti „Liaudies kultūroje“, visuomenę plačiau supažindinti su savo idėjomis ir tyrinėjimų rezultatais.

Diskusijoje, nesutikdamas su S. Šimaičio pranešimo teiginiais apie galimas gamtos ritminių kitimų liekanas žmogaus dvasiniame gyvenime, pasisakė V. Milius. A. Vyšniauskaitė komentavo Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymą ir su juo susijusius uždavinius, kilsiančius etnokultūrinėms institucijoms, pareiškė samprotavi-

mų dėl būsimos administracinės teritorinės reformos Lietuvoje. Kartu ji priminė, jog daugelis etnokultūrininkų pageidauja, kad šalis būtų suskirstyta į penkis administracinius regionus etnokultūrinio principu.

Liaudies buities muziejaus darbuotojas V. Baltrušaitis priekaištavo mokslininkams etnologams, kad jie pernelyg krypta į teorinius dalykus, prirėikus ne-

nori užsiimti realia pagalba muziejams, kraštotyrimams ir t. t. P. Kalnius toki priekaištą pripažino iš dalies teisingu, tačiau nurodė, kad tolti nuo kraštotyrimų veiklos ir aprašomosios etnografijos, imtis teorinių etnologinių, antropologinių dalykų Lietuvos istorijos instituto bei aukštųjų mokyklų etnologus verčia pats gyvenimas.

Petras Kalnius

7-oji Tarptautinės etnologijos ir folkloro draugijos (SIEF) konferencija

2001 m. balandžio 23–28 d. Budapešte vyko 7-oji Tarptautinės etnologijos ir folkloro draugijos konferencija „Laikai, vietos, perėjimai: etnologiniai požiūriai naujajame tūkstantmetyje“ (Times, Places, Passages: Ethnological Approaches in the New Millennium). Jos tema ir data buvo sąmoningai pasirinktos kaip tiesiogiai susijusios su esminiais dviejų epochų sandūroje vykstančiais pasaulio pokyčiais. Kaip preliminarinėje programoje rašoma, 2001 metai – tai pabaiga tūkstantmečio, kuriame vyko ypatinga žmonijos socialinės struktūros plėtra, ir pradžia naujo tūkstantmečio, kuris pateiks mums dar sunkiai įsivaizduojamus pakitimus. Todėl programinis tikslas buvo aptarti tą istorinį momentą, kurį išgyvena visuomenė, t. y. perėjimą iš ten, iš kur ji atėjo, į ten, kur šiandien yra ir kurlink eina.

Konferencijoje buvo skaitomi plenariniai ir teminiai pranešimai anglų, vokiečių ir prancūzų kalbomis. Plenariniai pranešimai buvo skirti tiek Europos etnologijai, tiek bendriems klausimams, kaip, pavydžiui, ekonomikai, miesto kultūrai ar posovietinėms transformacijoms. Orvaras Löfgrenas pranešime „Europos etnologija ir gyvenimas patirties ekonomikoje“ (Eu-

ropean Ethnology and Life in the Experience Economy) tarsi brėžė gaires naujoms ekonominio gyvenimo tyrimų perspektyvoms, kur turėtų atsirasti vietos tokioms kategorijoms kaip ekonomika ir kūryba, ekonomika ir vaizduotė. Visiškai kitokią problematiką palietė Gaboras Klaniczay'us, kalbėdamas apie „Atmintį ir antgamtiškumą juridiniame kontekste: šventojo ir raganos darymas“ (Memory and the Supernatural in a Juridical Context: The Making of the Saint and the Witch). Tai istorinis teisiųjų kanonizacijos aspektų tyrimas. Pranešėjas šiuolaikiškai ir aktualiai nagrinėjo liudijimą kaip tekstą, istorinę ir gyvąją atmintį. Miesto kultūros tyrimams buvo skirtas Zoltáno Fejős pranešimas „Sena ir nauja miesto kultūroje: dilemos interpretuojant naujas miesto transformacijas Budapešte“ (Old and New in Urban Culture: Dilemmas in Interpreting Recent Urban Transformations in Budapest), kuriame kalbėta apie erdvių konstravimą mieste socialiniame, etniniame, simboliniame lygmenyje. Tuo tarpu Valerijaus Tiškovo pranešimas „Posovietinių transformacijų antropologija“ (Anthropology of Post-Soviet Transformations) buvo skirtas posovietiniams poky-

čiams Rusijoje, kaip prelegentas pabrėžė, kalbėjimo ir skundų etnografijai bei jos santykiui su gyvenimo realijomis.

Atskirai norėtuši paminėti du pranešimus iš Europos etnologijos. Tai Chrispino Shore'io „Tauta ir valstybė Europos Sąjungoje: antropologinės perspektyvos“ (Nation and State in the European Union: Anthropological Perspectives) ir Jono Frykmano „Segmentuojant Europą į lokalių lygmenį: tarp atminties ir materialinės kultūros“ (Articulating Europe in the Local: Between Memory and Material Culture). Tai tarsi skirtingi, gal net prieštariniai, bet kartu vienas kitą papildantys pranešimai, kuriuose atskleidžiama ir europinės būties esmė ir tos būties tyrinėjimo perspektyvos. Ch. Shore'as, aptardamas ES įteisinimo kultūrinę patirtį, atkreipė dėmesį į tai, kad Europos tautas sieja istoriniai ryšiai, o skiria kultūrinė įvairovė. Tuo tarpu J. Frykmanas, kalbėdamas apie Europos etnologiją ir istorinę retrospekciją bei kultūros lokalizavimą atliekant regioninius tyrimus, suaktualino materialinės kultūros svarbą. Jis akcentavo, kad regionų „poetika“ – tai dėmesys vietoms, objektams, daiktams, kad peizažas – tai vietos, kur atsiranda tapatumas, o kasdieninis gyvenimas yra savita kultūrinė teritorija.

Teminiai pranešimai ir diskusijos vyko 29 sekcijose. Iš jų verta paminėti šias: „Atminties galia: prisiminimas ir užmiršimas“, „Istorija, tradicija ir lokalinė bendruomenė“, „Vieta ir priklausymas globaliam pasauliui“, „Mobilumo ir migracijos etnologija“, „Valstybių, tautų, transnacionalumo ir globalizacijos etnografija“, „Religijos, ritualai“, „Praeitis ir atmintis“, „Folkloras ir etnologija: Europos perspektyvos“, „Etninės grupės ir bendruomenės“, „Urbanistinės transformacijos“ ir kt. Konferencijoje dalyvavo apie 350 tyrinėtojų iš įvairių Europos šalių, Australijos, Izraelio, JAV, Kanados, Meksikos, Naujosios Zelandijos, Pietų Afrikos Respublikos. Joje buvo perskaityti ir 5 prane-

šimai iš Lietuvos: Ritos Repšienės „Kultūriniai kontaktai šiuolaikinių politinių ir socialinių procesų kontekste“ (Cultural Contacts in the Context of Contemporary Political and Social Processes) (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas), Rūtos Žarskienės „Skudučių naudojimo tradicijos Šiaurės rytų Europoje“ (Traditions of Usages of Multi-Pipe Whistles in North Eastern Europe) (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas), Vyčio Čiubrinsko „Lietuviškasis transnacionalizmas: išivaizduojamas, konstruojamas ir besivaržantis „lietuviškumas“ JAV. Istorinės antropologijos požiūriu“ (Lithuanian Transnationalism: Imagined, Constructed and Contested Lithuanianess in the USA: Historical Anthropology Approach) (Vilniaus universitetas), Auksuolės Čepaitienės „Konfliktuojančios atmintys: asmeninio gyvenimo strategijos ir valstybės vizija“ (Conflicting Memories: Personal Life Strategies and a Vision of a State) (Lietuvos istorijos institutas), Danguolės Svidinskaitės „Laikas, religingumas ir atmintis: Lietuvos atvejis“ (Time, Religiosity and Memory. The Case of Lithuania) (Lietuvos istorijos institutas).

Sekcijoje „Religijos, ritualai“ Mirjam Mencej pranešime „Sakmės, užkalbėjimai ir tikėjimai – laiko dalijimo šalininkai“ (Legends, Incantations and Beliefs as Supporters of Time Division) kalbėjo apie folklorinių būtybių vaidmenį konstruojant laiko sampratą ir apie skirtingą folkloro žanrų teikiamą informaciją. Spalvingam konfesiniu požiūriu regionui buvo skirtas Eleko Bartha'o pranešimas „Religijų susitikimas Vidurio Europoje“ (Encounter of Religions in Central Europe). Kalbėdamas apie religijos ir etniškumo santykį jis teigė, jog religija šiame regione buvo tiek asimiliuojančiąja, tiek etniškumą apsaugančiąja jėga. Aude Le Borgne pranešime „Įvertinant požiūrius į Škotijos šaltinius nuo 1560 iki 2001 m.“ (Assessing Attitudes to Scottish Wells, from 1560 to 2001), remdamasi istoriniais šaltiniais ir lauko

tyrimų metu surinkta medžiaga, kalbėjo apie buvusią ir tebesančią šaltinių kaip šventų vietų lankymo praktiką, nepaisant to, kad toks lankymas ne kartą istorijos tėkmėje buvo paskelbtas neteisėtu. Tatjana Voronina pastaraisiais dešimtmečiais padidėjusio Rusijos visuomenės religingumo kontekste kalbėjo apie „Pasninkų praktiką Rusijoje XX a. Lauko tyrimų rezultatus“ (Practice of Fasting in Russia in the 20th Century. Results of Field Materials). Peterio-Jano Margry'o pranešimas „Bažnyčių privatizacija. Naujos transnacionalinės religinės kultūros: „Moderniojo pamaldumo“ tinklas ir strategijos Europoje“ (Privatization of Churches: New Transnational Religious Cultures: The Networks and Strategies of „Modern Devotions“ in Europe) buvo skirtas tikėjimo institucinės formos pokyčiams, t. y. dalies katalikų tikinčiųjų pasitraukimui iš Katalikų Bažnyčios prieglobsčio, ieškant jo įvairiose neoficialiose sakralumą priglobusiose struktūrose.

Norėtuši atkreipti dėmesį į keletą pranešimų, kuriuose suaktualintas ritualų, emocijų vaidmuo pereinant iš vieno tūkstantmečio į kitą. Gerardas Rooijackersas pranešime „Anno Santo 2000: „instrumentinis“ praeities naudojimas Vatikane“ (Anno Santo 2000: Instrumentalising the Past in the Vatican) atkreipė dėmesį į ritualų poreikį bei jų naudojimą pereinamuoju laikotarpiu. Jis išeities tašku pasirinko jubiliejinius 2000 metus, kuriuos popiežius Jonas Paulius II padarė ne tik Romos katalikų, bet ir visos žmonijos atgailos ir moralinio apmąstymo metais. Ritualizuo-

jant socialinį-politinį ir kultūrinį gyvenimą, pranešėjo nuomone, praeitimi naudotasi siekiant ideologinių tikslų, t. y. išvalyti atmintį. Perėjimo apeigų sampratai tūkstantmečių sankirtoje skirti pranešimai skaityti ir artimos problematikos sekcijoje „Apeigos, šventės“. Jolanta Kowalska pranešime „Perėjimo apeigų sąvoka ir kultūrinė realybė XX a. pabaigoje“ (The Concept of Rite of Passage and Cultural Reality in the End of the 20th Century) kalbėjo apie gimimo, brandos, mirties apeigas Lenkijoje. Katarina Lewis pranešime „Tūkstantmečio baimės Švedijoje 1999–2000 sankirtoje: tūkstantmečio *rites de passage* baimių lyginimas“ (Millennium Fears in Sweden at the Turn of the Century 1999–2000: A Comparison of Fears expressed at the rites de passage of the Millennium) pabrėžė emocijų galią pereinamuoju laikotarpiu. Šiame pranešime kalbėta apie tuo metu žiniasklaidoje plačiai skelbtą kompiuterių sistemos gedimo baimę, kuri buvo pavadinta viešai pasireiškusiomis privačiomis baimėmis, ir suintensyvėjusias krikščionių religines baimes. K. Lewis teigė, jog šių tūkstantmečio baimių šaltinis yra tas pats: tai žmogiška chaoso, arba pasikeitimo, baimė. Tik pirmuoju atveju sakralizuojama technologija, kuri atlieka tvarkos palaikytojos, t. y. krikščioniškojo dievo, funkciją.

Konferencijos organizatoriai parengė pranešimų tezių leidinį (*Times, Places, Passages: Ethnological Approaches in the New Millennium (7th SIEF-Conference, Budapest, April 23–28, 2001)*). Abstracts. Budapest, 2001) ir rengiasi išleisti pranešimų rinkinį.

Auksuolė Čepaitienė, Danguolė Svidinskaitė